

PRESENCE OF ABSENCE

... the value of history and memory, in an architectural respect, lies not in the fact that something notable once occurred, but in the fact that notable events might continue to occur.

David Littlefield, "Architectural Voices", 2007

Et undersøkende masterprosjekt om tilpasset gjenbruk av arkitektur med kulturminneverdi. Om fravær, nærvær, minner, spor og historier i arkitekturen.

Prosjektet er relevant for en aktuell arkitekturdebatt som handler om at en hyppig oppføring av nye bygg, truer våre offentlige monumentalbygg med fraflytting.

Spørsmålet er ikke hva vi kan bruke de tomme historiske bygningene til. Det handler om hvordan man kan utvikle metoder og prinsipper for å formgi i eksisterende omgivelser, for å bidra til kontinuitet i arkitekturen med formål å ivareta stedlige kvaliteter og verdier.

Nasjonalgalleriet i Oslo er et av monumentalbyggene som i nær fremtid vil tømmes for sin opprinnelige funksjon som kunstmuseum. Et scenarisk møte hvor Nasjonalmuseets bibliotek & arkiv flytter inn i et tomt Nasjonalgalleri, utgjør prosjektets romlige rammeverk. Begrensningene er satt til å løse en lesesituasjon i én av salene i Nasjonalgalleriet.

Hvordan kan arkitekturen med sitt nærvær bidra til fornemmelsen av fravær?

Og hvordan bruke fraværet av den opprinnelige funksjonen som utgangspunkt for formgivning og utvikling av ny funksjon?

Prosjektet bruker fenomenet 'fravær' som gjennomgående strategi for gjenbruk av Nasjonalgalleriet i Oslo.

Det handler om hvordan 'fravær' kan vendes til noe positivt og bli generator for arkitektur.

Gjennom undersøkelser av Nasjonalgalleriets stedsbundne kvaliteter og romligheter, har jeg utviklet metoder, holdninger og verdier fra det visuelle til det sanselige. Tilsammen utgjør dette en katalog av muligheter, som kan kombineres og spilles opp mot hverandre for å fortelle historien om det som er -og det som har vært.

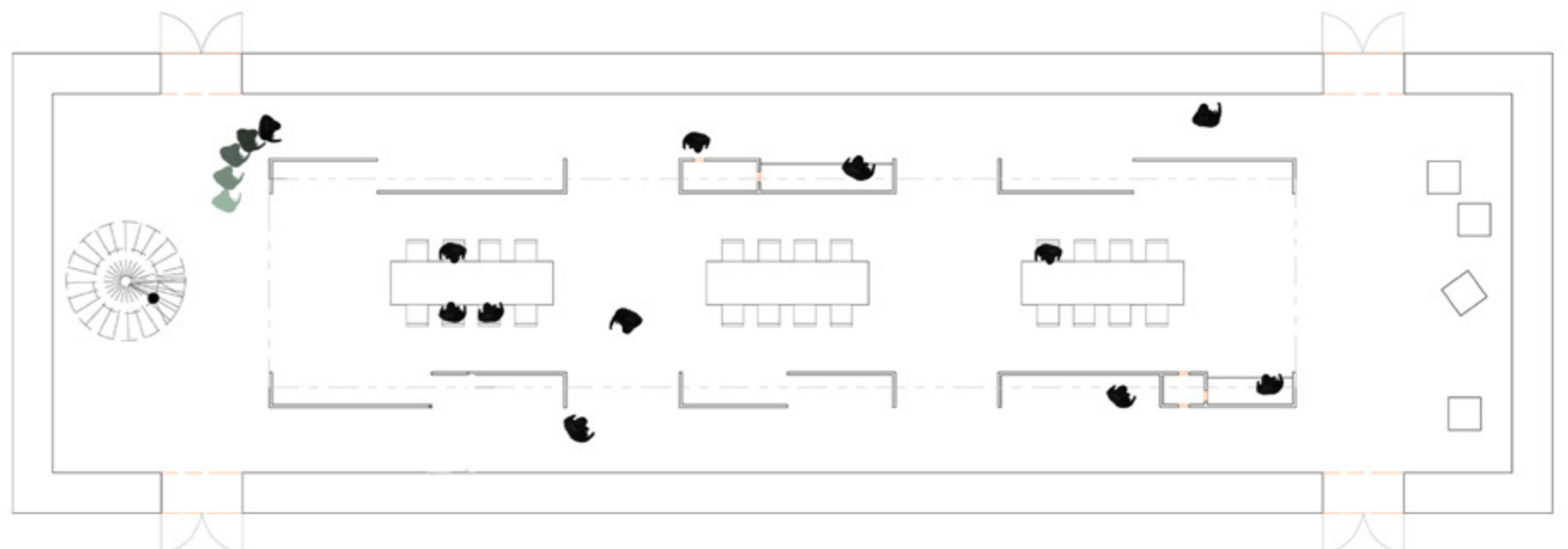
Et underliggende tema i hele prosjektet er 'the uncanny' eller 'unheimlich', som beskriver den mentale uroen når noe velkjent blir ukjent uten forklaring.

Motivasjonen er å tilrettelegge for at det oppstår en fornemmelse av fravær i møtet mellom den nye funksjonen og de eksisterende omgivelsene.

Fenomenene oppstår via bevegelse i rom og mellomrom, der materialitet og formspråk fordrer til handlinger der det i møtet mellom gammelt og nytt oppstår rom man kan gjenkalle stemningen i. Opplevelsen av det nye og det historiske setter seg i kroppen og i erindringen.

Illustrasjonen viser en collage av foto og skisser av rommet jeg har jobbet med i Nasjonalgalleriet. Spor og minner i arkitekturens mange lag.

Når kunsten forsvinner fra veggene i Nasjonalgalleriet er det ikke bare lerreter med oljemaling som forsvinner. Rammene rundt bildene utgjør et fravær av materialitet, atmosfære og farge.

Som en tolkning av de tunge gullrammenes estetiske og definerende rolle, bidrar hull i den nye strukturen til et innrammet fokus mot de eksisterende veggene og fraværet av kunsten.

Tomrommet inkluderer oss og får oss til å delta på måter det materielle ikke kan. Undrende spør vi oss selv hva som foregår og hva som er endret med det foran oss.

En intim sitteplass hvor nærheten til materialene spiller en hovedrolle i å bidra til en fornemmelse av fraværet. De materielle sporene som tilføres skal, sammen med rommets eksisterende kvaliteter, bidra til en sanselig romopplevelse. Med fraværet av kunsten på veggene, oppstår det også et fravær av avstand.

Motivasjonen er at fraværet kan fornemmes ved at man tar på noe -og er nær noe. Dette fordrer helt nye måter å oppleve det forhenværende Nasjonalgalleriet i Oslo.

UTSTILLING & PRIS FOR PROSJEKTET

Jeg har hatt den store gleden av å bli tildelt Statsbyggs studentpris for fremragende arkitektur, landskapsarkitektur og interiørarkitektur 2012 med masterprosjektet mitt. Statsbyggs begrunnelse for prisen viser til en forståelse av arbeidet mitt som treffer spikerens på hodet.

Juryens begrunnelse:

“Nærvær av Fravær” begynte som en studie om hvordan den fraflyttede Dahlsalen i Nasjonalgalleriet vil kunne gjenbrukes som lokaler for Nasjonalmuseets bibliotek. Oppgaven ble til et forskningsprosjekt om å etablere en metodikk for hvordan bygninger og rom kan gjenbrukes slik at fraværet av deres opprinnelige innhold gjenkjennes ved siden av nåtidens bruk.

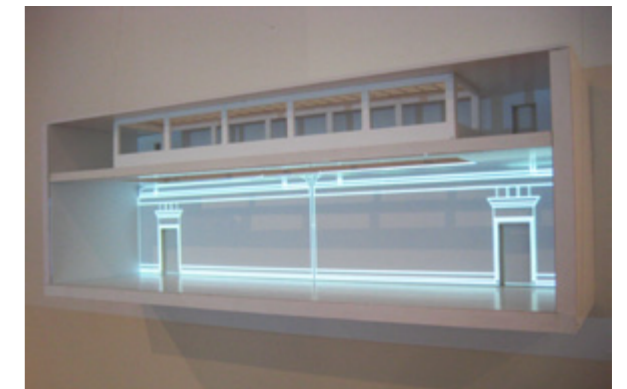
Prosjektet etablerer et klart teoretisk grunnlag og analytisk metode som utvider og nyanserer hva som kan tas vare på av fortiden uten at det blir kun “nostalgi”, samtidig som det skapes noe nytt. Ikke-fysiske egenskaper som minner, historie, bevegelse, og sanselige inntrykk stilles på lik linje med fysiske egenskaper og dermed beriker oppfatningen av hva det er å gjenbruke og bevare. Prosjektet gir en dypere forståelse av de immaterielle aspektene ved stedsopplevelse på en fremragende måte.

Gjenbruk av eksisterende bygningsmasse blir stadig mer utbredt og har en sterk samfunnmessig og miljømessig gevinst. Prosjektets valg av tema griper fatt i en stadig mer aktuell problemstilling og gjennom analyse danner en metodisk tilnærming som gir en mer nyansert og solid basis for designmessige valg, og dette er prisverdig.

Det ferdige prosjektet fremstilles som kun én av mange mulige løsninger. Dette understreker at prosjektets egentlige resultat er metodikken og ikke et interiørutkast. Uten å være bokstavelig klarer prosjektet å gi assosiasjoner og gjenklang av museets historie, innhold, stemning og opplevelse samtidig som ny bruk også tar sin egen plass. Fortid og fremtid samtidig -et nærvær av fravær.

Bilder fra avgangsutstillingen hvor jeg stilte ut masterprosjektet mitt. Materialer og modeller ble utstilt på søyler som ble plassert for å bidra til en romlig opplevelse, hvor bevegelsene i dette rommet gjenspeiler konseptet med at bevegelse + materialitet = fornemmelsen av fravær.

Projisering i modell av rommet. Hvordan formidle et interiørprosjekt som handler om fenomener og immaterielle kvaliteter? Jobbet med formater og måter jeg kunne formidle prosjektet på. Motivasjonen er å gi betrakteren en opplevelse av prosessen, prosjektet og kanskje også en fornemmelse av fraværet i form av levende bilder.

Små nisjer fylt med gips. Man berører det myke, glatte materialet. Fingrene blir hvite og tankene går til de gamle gipsavstøpningene som opprinnelig hadde sitt hjem i Nasjonalgalleriet.